

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DDP-6.054.47.2026

Warszawa, 06 sierpnia 2026

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie 3531 Posła na Sejm RP pana Michała Kowalskiego, przedstawiam poniższe informacje.

W oparciu o obowiązujące przepisy prawa oraz zgodnie z procedurami stosowanymi w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (dalej GDDKiA), przed rozpoczęciem inwestycji polegającej na rozbudowie drogi krajowej nr 79 na odcinku Ciepielów - Lipsko, GDDKiA zleciła wykonanie rozpoznawczych badań archeologicznych.

Taki rodzaj badań, ich zakres oraz warunki określił Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków (dalej WMKZ) w wydanych przez siebie decyzjach administracyjnych.

W pierwszej decyzji z dnia 22 października 2020 r. MWKZ wydał obowiązek wykonania weryfikacyjnych badań powierzchniowych w pasie 200 metrów od osi inwestycji oraz kwerendy archiwalnej zgodnie z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków z 17 grudnia 2018 r.

W oparciu o powyższą decyzję, w wydany pozwoleniu na badania powierzchniowe - decyzją z 19 maja 2021 r. MWKZ określił szczegółowe wymagania w zakresie:

I. Kwerendy archiwalnej, polegającej na pozyskaniu maksymalnej ilości danych dotyczących w szczególności:

a) wcześniej prowadzonych badań archeologicznych, inwentaryzacyjnych, odkryć przypadkowych, wszelkich działań konserwatorskich i innych informacji będących w posiadaniu właściwych wojewódzkich urzędów ochrony zabytków,

b) dostępnych map historycznych i innych materiałów kartograficznych umożliwiających lokalizację m.in. kapliczek i krzyży, pól bitewnych oraz istniejących lub nieistniejących miejscowości i cmentarzy, a także karczm, młynów oraz wszelkich innych założeń o charakterze gospodarczo-przemysłowym,

c) występowania na terenie objętym badaniami zabytków wpisanych do rejestru zabytków, gminnej ewidencji zabytków oraz objętych ochroną na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

II. Analizy danych LiDAR i ogólnodostępnych obrazów satelitarnych, podczas której były brane pod uwagę elementy topografii terenu o potencjalnym antropogenicznym charakterze, które mogą być relikdami takich obiektów jak: układy pól, szlaków komunikacyjnych, wsi, osad, działalności gospodarczej i militarnej człowieka, w szczególności fortyfikacji polowych, a także na formy jednoznacznie wskazujące na zabytkowy charakter, tj.: wały, rowy, grodziska, kurhany, megality.

W kolejnym kroku wyniki powyższych analiz zostały zweryfikowane w terenie, a dla obiektów zweryfikowanych pozytywnie zostały założone Karty Ewidencji Zabytku Archeologicznego Lądowego.

III. Prospekcji powierzchniowej terenu:

a) prospekcja terenowa została przeprowadzona po wykonaniu kwerendy archiwalnej oraz analiz zgodnie z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków¹,

b) prospekcją terenową został objęty cały teren inwestycji,

c) odbywała się ona w formie przejścia terenu w systemie tyraliery, z odstępami pomiędzy uczestnikami badań powierzchniowych nieprzekraczającymi kilku metrów,

d) na obszarach wskazujących na możliwość występowania reliktdów dawnego osadnictwa, których obserwacja jest utrudniona (np. tereny częściowo zniwelowane poprzez leśną orkę, łąki itp.) zostały użyte wykrywacze metali obsługiwane przez osoby posiadające doświadczenie w tego typu prospekcji,

e) ewidencjonowano również zabytki techniki, krzyże, kapliczki, pomniki i miejsca pamięci narodowej w granicach obszaru badań.

Po przedstawieniu wyników archeologicznych badań powierzchniowych MWKZ w decyzji z 19 maja 2022 r. wskazał, że podczas prac budowlanych inwestycję należy objąć stałym nadzorem archeologicznym z możliwością przekształcenia w badania ratownicze wykopaliskowe. W trakcie prowadzonego nadzoru szczególną uwagę należy zwrócić na okolice zinwentaryzowanych obiektów sakralnych (kapliczki, krzyże) oraz sąsiedztwo miejsc pamięci narodowej.

¹ Standardy prowadzenia badań archeologicznych Cz. 1 Badania nieinwazyjne, oprac. A. Oniszczyk, Z. Misiuk, A. Makowska, J. Wrzosek, M. Sekuła, Warszawa 2019; Kurier Konserwatorski nr 17 2020

Dodatkowo w piśmie z 6 października 2020 r. GDDKiA zwróciła się do Instytutu Pamięci Narodowej (IPN) z prośbą o informacje odnoszące się do terenu inwestycji w zakresie potencjalnych miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r.

W odpowiedzi, po uzyskaniu informacji z Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, IPN powiadomił, że w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 79 na odcinku Ciepiałów - Lipsko zlokalizowane są mogiły:

- ppłk. Józefa Adolfa Pelca,
- mjr. dr. Józefa Cesarza,
- 33 żołnierzy Wojska Polskiego poległych 8 września 1939 r.

Odnosząc się do pytania o dokumentację potwierdzającą, że obecny przebieg inwestycji nie narusza mogił wojennych oraz miejsc pamięci narodowej wyjaśniam, że dokumentacją potwierdzającą opisany stan faktyczny jest Projekt budowlany. W Projekcie budowlanym uwzględniono lokalizację ww. mogił.

Mogiła 33 żołnierzy Wojska Polskiego poległych 8 września 1939 r. znajduje się poza pasem drogowym. Natomiast mogiły ppłk. Józefa Adolfa Pelca i mjr. dr. Józefa Cesarza zlokalizowane są w pasie drogowym, jednakże rozwiązania projektowe nie naruszają mogił zapewniając jednocześnie dostęp do nich od strony drogi lokalnej.

Mogiły ppłk. Józefa Adolfa Pelca oraz mjr. dr. Józefa Cesarza, mają formę nagrobków z tablicami informacyjnymi, a w miejscu pochówku 33 żołnierzy Wojska Polskiego poległych 8 września 1939 r. stoi pomnik oraz krzyż, a także tablice informacyjne.

Na etapie opracowywania dokumentacji projektowej przyjęto założenie zachowania istniejących miejsc pamięci w ich obecnej lokalizacji. Mogiły zostały uwzględnione w procesie projektowym i celowo ominięte projektowanymi elementami układu drogowego, tak aby nie naruszać ich substancji ani charakteru miejsca pamięci. Są one zlokalizowane pomiędzy drogą krajową i drogą lokalną, z zapewnionym dostępem od strony drogi lokalnej. Rozwiązania projektowe były przedmiotem wieloetapowych uzgodnień i opiniowania w toku przygotowania dokumentacji inwestycyjnej. Zarówno w ramach uzgodnień dokumentacji projektowej, jak i w wydanych decyzjach administracyjnych, właściwe organy nie wskazały konieczności przeniesienia przedmiotowych mogił ani wydzielenia ich poza granice projektowanego pasa drogowego. Właściwy miejscowo MWKZ nie nałożył obowiązku przeniesienia przedmiotowych mogił ani nie wskazał takiej konieczności w ramach prowadzonych postępowań i uzgodnień. W konsekwencji brak było formalnoprawnych przesłanek uzasadniających podejmowanie działań związanych z ich relokacją.

Pozostawienie mogił w obecnej lokalizacji, przy jednoczesnym ich zabezpieczeniu oraz odsunięciu projektowanych elementów drogowych od miejsc pamięci jest rozwiązaniem racjonalnym, zgodnym z przyjętymi uzgodnieniami projektowymi oraz zasadą ochrony istniejących obiektów pamięci historycznej.

Jednocześnie informuję, że Wykonawca jest zobowiązany do przestrzegania procedur wynikających z przepisów prawa dotyczących ochrony zabytków oraz grobów i cmentarzy wojennych, w szczególności ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami² oraz ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych³.

Wykonawca zobowiązany jest również postępować zgodnie z decyzją MWKZ z 19 maja 2022 r., tj. cały teren inwestycji objąć nadzorem archeologicznym. Oznacza to, że archeolog osobiście obserwuje przebieg prac ziemnych i w przypadku odkrycia szczątków ludzkich lub jakichkolwiek przedmiotów, które mogą być zabytkami wstrzymuje roboty i zawiadamia odpowiednie służby (MWKZ, IPN, Wojewodę).

Odpowiadając na pytanie odnośnie odnalezionych szczątków ludzkich, elementów wyposażenia wojskowego lub innych artefaktów wyjaśniam, że miejscu dawnych ekshumacji żołnierzy niemieckich (wykonanych przez Fundację Pamięć) podczas odhumusowania odkryto pojedynczą kość strzałkową ludzką. Poza tym nadzór archeologiczny odkrył na terenie budowy łuski karabinowe, bagnet i guziki.

W procesie przygotowania inwestycji uczestniczyły następujące organy administracyjne:

- MWKZ - na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w odpowiedzi na pisma przekazał informacje o zabytkach znajdujących się w okolicy inwestycji. Na etapie wydawania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (ZRID) zaopiniował projekt budowlany rozbudowy drogi krajowej nr 79 Ciepiałów – Lipsko. Obecnie na etapie realizacji inwestycji sprawuje kontrolę nad nadzorem archeologicznym.
- Narodowy Instytut Dziedzictwa - zaopiniował „Opracowanie wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych na trasie planowanej rozbudowy drogi krajowej nr 79 na odc. Ciepiałów – Lipsko od km 121+450 do 128+200 km”.
- IPN - w piśmie z 19 kwietnia 2021 r. przekazał informacje o grobach wojennych kolidujących z inwestycją.

Równocześnie informuję, że IPN został poinformowany telefonicznie już we wrześniu 2025 r. o odkryciu w pobliżu inwestycji mogiły, która była prezentowana w doniesieniach medialnych w maju br.

² Dz.U. z 2024 r. poz. 1292

³ Dz.U. z 2018 r. poz. 2337

Podsumowując do dziś nie stwierdzono na terenie inwestycji niezinwentaryzowanych miejsc pochówku, co jest również zgodne z rozpoznaniem na wcześniejszych etapach inwestycji, w tym z wynikami archeologicznych badań powierzchniowych. W związku z powyższym brak jest jakichkolwiek przesłanek do zmiany/korekty przebiegu drogi, która realizowana jest w oparciu o wszystkie wymagane przepisami prawa decyzjami.

Przedstawiając powyższe informacje należy stwierdzić, że w przypadku inwestycji GDDKiA pojawiające się w przestrzeni publicznej informacje o możliwym naruszeniu miejsc pochówku nie przedstawiają faktycznego stanu rzeczy. Na terenie objętym pracami budowlanymi realizowanymi przez GDDKA nie zostały bowiem naruszone żadne miejsca pochówku w związku z powyższym brak jest przesłanek do wszczęcia kontroli w tym obszarze.

Z poważaniem

Dokument podpisany elektronicznie przez:

z upoważnienia Ministra Infrastruktury

Stanisław Bukowiec

Sekretarz Stanu